

ANDKE OMA HINNANG

selle kohta, kas ja kuidas olete täitmas kvaliteedieesmärke arhitektuuris ja kõigile mõeldud elukeskkonnas

- Kas teete ruumiotsuseid või algatate tegevusi, et luua kvaliteetseid hooneid, avalikku ruumi ja elukeskkonda?
- Kas teil oleks vaja kinnitust, et olete kvaliteetse tulemuse saavutamiseks kaalunud kõiki asjakohaseid aspekte?

Siis võib see kontrollnimekiri teile sobida. Vaadake läbi teisel leheküljel esitatud küsimused ja hinnake, mil määral olete iga aspekti oma sekkumiskavas (planeeringus, projektis vms) arvesse võtnud. Iga kriteeriumi puhul märkige diagrammil saavutatud protsendimäär. Täitke iga projekti kohta üks võrkdiagramm (radardiagramm). Diagrammilt on näha, kui hästi on iga aspekti arvesse võetud. Väiksem väärtus tähendab, et kriteeriumile on vaja veel tähelepanu pöörata, suurem väärtus näitab, et kriteeriumi on piisavalt või täielikult arvesse võetud.

Kuigi vastama ei pea kõigile küsimustele, aitab nende käsitlemine teil asjakohaseid aspekte kaaluda. Küsimustik on kontrollnimekirja lühiversioon; täieliku versiooni leiab Euroopa ekspertide töörühma poolt aastatel 2020-2021 koostatud aruandes [„Towards a Shared Culture of Architecture – Investing in high-quality living environments for everyone“](#) („Ühise arhitektuurikultuuri suunas – investeerimine kvaliteetsesse kõigile mõeldud elukeskkonda“).

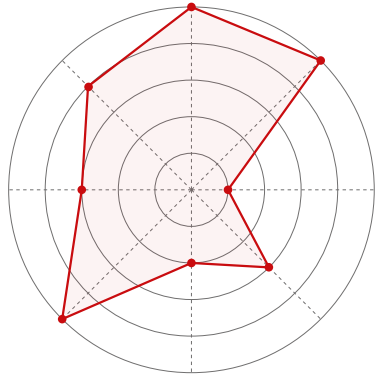
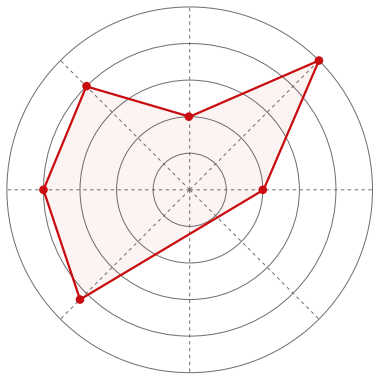
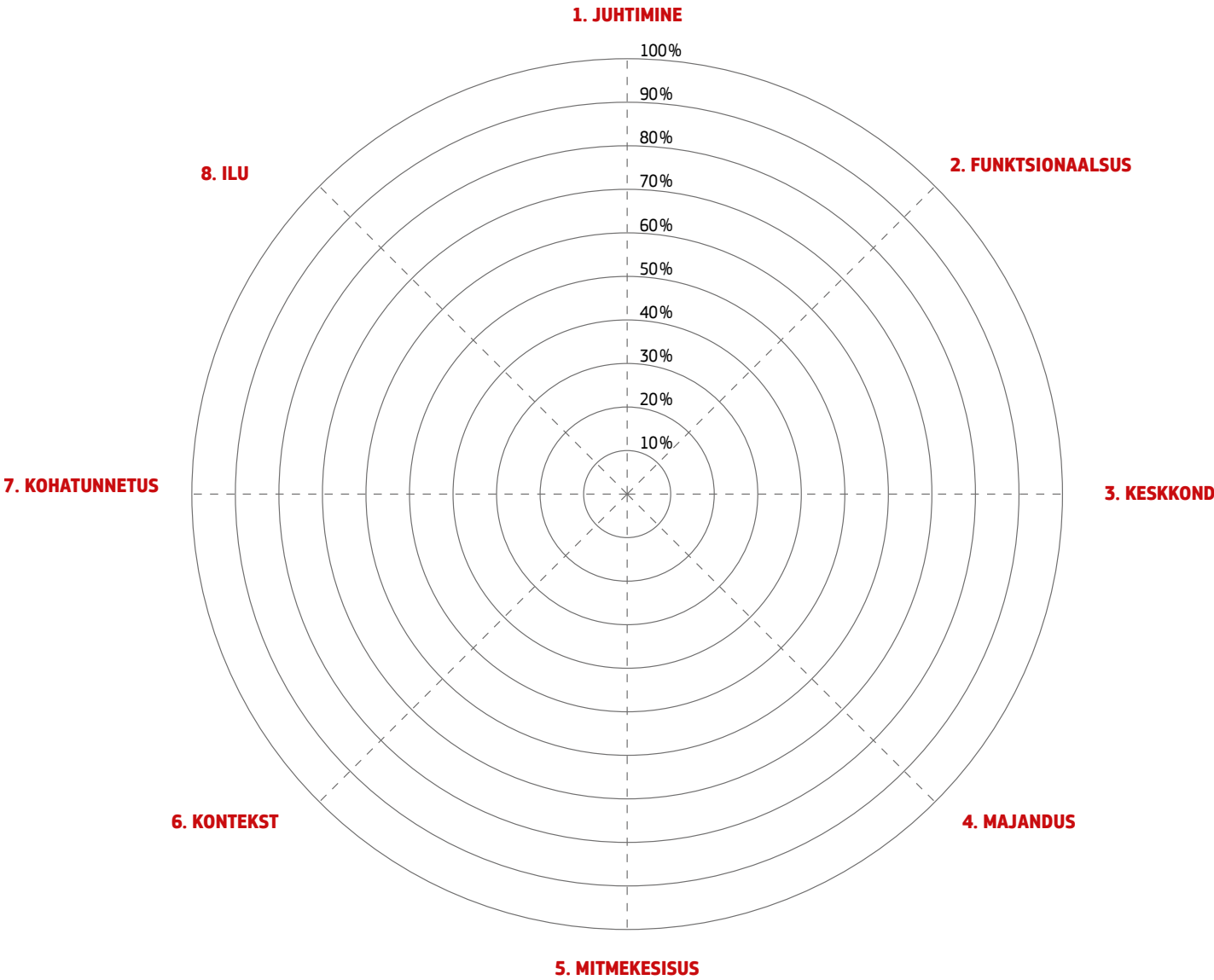

Avalik sektor saab näidata eeskuju, rakendades investeerin-gute planeerimise protsessi käigus kvaliteedihindamissüsteemi. Selleks kaalutakse kvaliteedikriteeriume investeringute ja asukoha alternatiivide hindamisel nii kinnisvaraarenduses ja -halduses kui ka (riigi)hankemenetlustes, rahastamissetepanekute hindamises (nt ruumilise planeerimise, projekteerimise) lähteülesannete ettevalmistamises jne. Kvaliteediküsimustikule vastamine edendab ruumiteadlikkust kõigi ühiskonnarühmade (spetsialistide ja mittespetsialistide) seas ja aitab ära tunda kvaliteetset elukeskkonda ning tõsta tundlikkust elukeskkonna kvaliteedi suhtes.

Seda kvaliteedihindamissüsteemi saab kasutada paljude erinevate tegevuskavade ja olukordade puhul. Näiteks saab seda kasutada kvaliteediküsimustikuna ehitus- ja planeerimisprojektide hindamisel, aga ka arhitektuuri- ja/või planeerimisvõistlustel, arhitektuurinõukodades või koosloomeprotsessides elanikega ning mitmesugustel konsultatsioonidel ja aruteludel. Samuti saate

seda kasutada enda valmisprojektide kriitiliseks hindamiseks või paikade ruumiloomeprotsesside edukuse analüüsimisel. Kõigil neil juhtudel seisneb kvaliteedihindamissüsteemi tugevus asjaolus, et käsitletakse kõiki elukeskkonnaga seotud olulisemaid kvaliteediprobleeme terviklikult ning kaalutakse neid läbipäistvalt, põhjalikult ja tasakaalustatult.

Hindamismeetodid sõltuvad olemasolevatest andmetest. **Kvantitatiivsed hindamismeetodid** koosnevad kvantitatiivsest sisuanalüüsist (andmed, struktuurid, allikad), standarditud intervjuudest, uuringutest, vaatlustest, seirest, kaardistamisest, statistikast, loendustest, prognoosidest jne. **Kvalitatiivsed hindamismeetodid** võivad hõlmata kvalitatiivset sisuanalüüsi, tõlgendamist, väärtushinnangute vm kaardistamist, individuaalseid või fookusgruppide intervjuusid, küsitlusi, seiret, kavandikonkursse jne. Igasuguses vormis küsitlused ja intervjuud võivad hindamist toetada.

◀ Kui olete võrkdiagrammi ära täitnud, võib see välja näha näiteks selline.

1. JUHTIMINE

- Kas protsess on teadmuspõhine ja kas järgitakse parimaid tavasid?
- Kas asjaomased ruumiloome eksperdid ja ametiasutused on kaasatud protsessi igasse etappi?
- Kas protsessi juhivad valdkondadeülesed meeskonnad?
- Kas projektikonkursi korraldamine on vajalik? Kas hankemenetlused on väärtuspõhised (mitte üksnes kulupõhised)?
- Kas planeerimisjärgus kaasatakse arhitektuurinõukodasid/eksperte? Kas protsess tugineb uuringutele, sh disainiuurimusele? Kas protsess loob uusi teadmisi ja oskusi?
- Kas otsustusprotsess on kaasav (sealhulgas kogukonna osalus ja ühisloome)? Kas toimub ulatuslik arutelu koha kvaliteedi üle?
- Kas see on osa integreeritud kestliku arengu strateegiast?
- Kas riskide ja mõjude hindamine on läbi viidud koos ruumiloome spetsialistidega?
- Kas kvaliteedieesmärkide saavutamise mõõtmisel rakendatakse järelevalvesüsteemi?

5. MITMEKESISUS

- Kas sekkumine hoiab ära segregatsiooni, gentrifikatsiooni ja getostumise selles piirkonnas?
- Kas omandi-/investeermismudelid soodustavad elujõuliste ja mitmeotstarbeliste naabruskondade teket?
- Kas sekkumisega luuakse kasutajasõbralikku ruumi, mis lubab erinevate kasutusviiside ja kasutajate kombinatsioone?
- Kas see pakub mitmekesist, atraktiivset ja mugavat era- ja avalikku ruumi inimeste koostoitimiseks?
- Kas mitmesuguse kasutusega üldkasutatavad ja avalikud ruumid on piisavalt kättesaadavad?
- Kas lisaks vastutusele eraomandi eest on ka vastutus üldkasutatava ruumi eest projektis elanike vahel jagatud (nt osalusprotsessi kaudu jne)?
- Kas sekkumine edendab kestlikke elutingimusi ja tugevdab sotsiaalset vastupanuvõimet, luues kvaliteetset, kättesaadavat, taskukohast ja juurdepääsetavat elamispinda?
- Kas sekkumine põhineb universaalsidaini põhimõtetel – juurdepääsetavusel kõigi jaoks? Kas selles kasutatakse asjakohaseid takistusteta lahendusi?
- Kas on kavandatud kasutusuuringuid, et mõõta ja jälgida kasutajate rahulolu ja suhestumist kohaga?

2. FUNKTSIONAALSUS

- Kas projekt on eesmärgipärane ja/või kohandatud selle konkreetse kasutusviisi või korduskasutuse jaoks? Kas lahendus toetab kõigi kasutajate vajadusi, püüdlusi ja tegevust?
- Kas projekt vastab planeerimis-, arhitektuuri- ja ehituseeskirjadele ja -normidele?
- Kas projekt kajastab piirkondlikke/kohalikke eripärasid ning kutsub üles kasutama kohalikke materjale ja oskusi?
- Kas projekt on piisavalt paindlik, et seda saaks kasutada mitmel otstarbel? Kas seda saab kohandada muutuvate tingimuste ja vajadustega, säilitades samas põhiomadused ja -väärtused?
- Kas on loodud terviklik linnaruum ja kergesti ligipääsetav (linna) maastik, sh haljasalad?
- Kas projektiga toetatakse ja edendatakse inimeste heaolu ja tervislikku eluviisi? Kas projekt toetab madalat liiklustihedust ning kas liiklusruumi saab kasutada jalgsi ja jalgrattaga?
- Kas projekt suurendab turvalisust ja ohutust, sealhulgas toimetulekut loodusõnnetustega?
- Kas kavandatud ruumilahenduste tehnilist toimivust on piisavalt kontrollitud? Kas lahendus hõlmab eksperimentaalseid lähenemisviise?

6. KONTEKST

- Kas koha ajalugu on enne sekkumist uuritud ja põhjalikult analüüsitud?
- Kas projektis tunnustatakse kultuuripärandit selgelt ühise hüvena ja toetatakse jagatud vastutust?
- Kuidas on sekkumine kooskõlas (rahvusvaheliste) kultuuripärandi standardite ja põhimõtetega?
- Kas tulevastel põlvkondadel on endist viisi juurdepääs kogu rikkalikule kultuuripärandile või lähevad mõned tunnusjooned kaduma? Kui jah, siis kuidas tajuvad seda tulevased põlvkonnad?
- Kas pärandi/maastiku autentsus ja terviklikkus on säilinud ja ehk isegi paranenud?
- Kas sekkumine on igal tasandil kooskõlas ümbritseva linnapildi, avatud maastiku, arhitektuurilise kompositsiooni, värvide ja materjalidega?
- Kas olemasoleva hoonepärandi ja uute hoonete vahel on tasakaal, kooskõla ja/või kas nad täiendavad teineteist? Kas uued hooned on naabruskonna arenduste (ajaloolise) struktuuriga hästi integreeritud?
- Kas olemasoleva hoonestuse ja hoonepärandi jätkuvat kasutamist, kohandatud korduskasutamist ja head hooldamist eelistatakse uutele ehitistele?

3. KESKKOND

- Kuidas projekt mõjutab keskkonda?
- Kuidas on arvesse võetud kliimamuutustega kohanemist, kliimakaitset ja CO2-neutraalsust?
- Kas on peetud nõu elanike, kogukondade ja sidusrühmadega ja kuidas on neid kaasatud?
- Kas projektis võetakse arvesse ruumi tulevast hooldusvajadust?
- Kas projekti saab kohandada, kui selle funktsionaalsus muutub kasutajate muutuvate vajaduste tõttu?
- Kas sekkumine põhineb vastutustundliku maakasutuse ja asustuse kompaktsuse põhimõtetel?
- Kas see toetab loodusväärtuste säilitamist ja võimendamist?
- Kas see edendab bioloogilist mitmekesisust (geneetiline, liikide ja ökosüsteemide mitmekesisus)?
- Kas see on kooskõlas viie märksõnaga: vältida, vähendada, parandada, taaskasutada ja (seejärel) ringlusse võtta?
- Kas projekt aitab vältida saastet? Kas see toetab kestlikku liikuvust?
- Kas kasutatud materjalid on toodetud kohapeal?

7. KOHATUNNETUS

- Kas sekkumine toetab identiteeti ja seotust kohaga ning aitab seega kaasa kuuluvustunde tekkimisele?
- Kas ruumikasutus on kooskõlas koha jätkusuutlikkusega, ruumi kvaliteedi säilitamise või parandamisega ning toetab inimese toimetulekut ja elurikkust?
- Kas sekkumine suurendab sotsiaalse suhtluse võimalusi, tugevdades ühist nägemust eri identiteetidest ja kodanikuuhkusest?
- Kas projektiga luuakse ja toetatakse enesemääratlemise aspekte?
- Kas sekkumine tugevdab seotust looduse ja maastikuga?
- Kas koha vahetus ümbruses on kergesti ligipääsetavaid ja kvaliteetseid haljasalasid?
- Kas projekt keskendub pigem ruumiväärtuste säilitamisele ja parendamisele kui suurtele ümberkorraldustele?
- Kas koha ehtsust on võimalik säilitada, eriti kui projekt sisaldab (uute) kasutusviiside jaoks uut kaasaegset kujundust?

4. MAJANDUS

- Kas sekkumine on pikas perspektiivis majanduslikult elujõuline võrreldes lühiajalise kasuga?
- Kas tegemist on kvaliteetset ehitustegevust hõlmava projektiga, mis suurendab koha väärtust?
- Kas olulusringi kulud on mõistlikud, ilma et tehtaks järeleandmisi ruumikvaliteedis?
- Kas renoveerimistsükli on asjakohaselt kaalutud?
- Kas on kaalutud kumulatiivset ülevaadet võimalikult paljudest kulurühmadest?
- Kas planeerimise varases etapis on kaalutud kõiki asjakohaseid koostöömeetodeid, mis toetavad kvaliteeti ja tõhusust?
- Kas lahendus muudab elaniku elu mugavamaks, tõstes ligipääsu erinevatele avalikele teenustele, asutustele ja kaupadele?
- Kas projektis kasutatakse parimal viisil ära rohealasid ja avalikku ruumi ning parandatakse nendele juurdepääsu?
- Kas projekteerimise, ehitamise ja käitamise säästlikkus suurendab koha taskukohasust? Kuidas suurendab projekt kinnisvara väärtust (seda näitab näiteks maksevalmidus)?

8. ILU

- Milline oleks ruumi ja miljöö esteetiline mõju selle kogejatele? Kas avaliku ruumi esteetilisus on hoolikalt läbimõeldud?
- Kas projekt kajastab arhitektide arusaama hoonestatud keskkonna parimast kvaliteedist, tuginedes ühtaegu nende loomingulisusele, teadmistele ja oskustele luua tasakaalustatud lahendusi nii materjalikasutuse kui ka ruumidetailide osas?
- Kas ruumilahendus on mõistlikult kavandatud ja oskuslikult ehitatud?
- Kas sel on kunstiline mõõde?
- Kas ruumilahendus tugevdab seost koha, ümbruse ja inimeste vahel?
- Kas see aitab inimestel end vabalt tunda?
- Kas lahenduse meeleline taju / mõju (sealhulgas nägemis-, kuulmis-, kompimis- ja haistmismeel) ning koha esteetiline väärtus (sealhulgas tasakaal, proportsioon, kompositsioon, rütm, dünaamika, rõhuasetus/kontrast, liigendus, joondus, materjalid, mahud, läbipaistvus/läbipaistmatus, avatus/suletus, ehtsus jne) on hoolikalt läbimõeldud?